

A KIS ŪT

„Szentbeszédekben gyakran hallunk a Szentírás fontosságáról. Maga az egyház arra buzdít, hogy gyakran olvassuk, különösen az evangéliumokat. Igyekszem eleget tenni a buzdító, zsinati felhívásnak, azonban csak ritkán sikerül a Szentírás olvasásából fogható hasznót meríteni. Nagyon sok részlet valahogyan nem tud közel kerülni hozzám. Sokszor úgy érzem, különösen a történelmi utalásoknál vagy eseményeknél, aztán személyes jellegű utasításoknál, hogy távol van problémáimtól, az én életemtől, azok az emberek, akik benne szerepelnek, más korban éltek, stb... Hogyan tudnám magamhoz közelebb hozni a Szentírást, van-e valami hasznosabb, praktikus olvasási módszer?”

Pázmány Péter egyik nagyszerű prédikációjában négy pontban foglalta össze, „mint kell az Isten igéjét gyümölcsösen hallgatni”. Érdemes felsorolni Pázmány tanácsait, hogy aztán megfelelő tanulságokat vonjunk le az írás olvasására vonatkozóan. Pázmány a következő tételekben állítja a legfontosabbakat:

1. „nem kell az Isten szava hallgatására készületlen mennünk”, „a készület... többi között abban áll, hogy lelki kíváncsisággal és éhséggel járuljunk az Isten szavának hallására.”

2. „kíváncsít, hogy az Isten igéjét elmeccsavargás nélkül, figyelmesen hallgassuk, gondolkodásainkat akarva tévőváznai ne hadgyuk.”

3. „a ki az Isten szavát hasznosan akarja hallgatni, szükség, hogy... azt úgy vegye maga tanítására és erkölcsének jobbítására, mint néki és ő érette mondott dolgot.”

4. „az Isten igéjének hasznos hallgatása nem abban áll, hogy vasárnap és inepen prédikációra mennünk és szájunk tátva nézzünk a prédikátorra, sem abban, hogy elménket élesítsük új tudományok hallásával: hanem, hogy erkölcsünkre fordítsuk, és cselekedetünkkel tellyesítsük, a mit az Isten szavából hallunk.”

Pázmány klasszikusan megfogalmazott figyelmeztetéseit alkalmaznunk kell a Szentírás olvasására.

Így feltétlenül szükséges a hasznos olvasáshoz, hogy amikor kezünkbe vesszük a Bibliát, lelki éhség legyen bennünk. Ez az éhség abból a hitből és meggyőződésből támad, hogy nem közönséges, mindennapi, megszokott olvasmányt veszünk elő, hanem az Isten üdvösséges levelét, ahogyan Szent Jeromos nevezte, tehát levelét, amelyben személyes üzenet érkezik. Kell, hogy olvasás közben is friss legyen bennünk ez a lelki odaadás, nemes

kíváncsiság, érdeklődés, amely tulajdonképpen nyitottságot, készséget jelent az Isten beszéde iránt. Ügvelünk kell tehát, hogy olvasás közben el ne ragadjon a filologizálás vagy bölcselkedés, újdonsághajhászati vagy szórakozottság. Ezt a két első „követelményt” segíti az olvasás előtt végzett rövid imádság, amely felkészít minket hangulatilag, „pszichológiaiilag” is, azonkívül természetesen számítunk az imádság objektív hasznára.

Eddig a pontig nem szokott különös problémát okozni a szentírás-olvasás. Pázmány harmadik és negyedik tanácsának az alkalmazása a nehezebb feladat: saját magunkra kell vonatkoztatnunk az írásokat, továbbá gyakorlati elhatározásokat kell tennünk életünk jobbítására az olvasott szövegek kapcsán. Ez szokott legkevésbé sikerülni, ez ugyanis már személyes feladat. Ha ugyanis a Szentírás Isten levele, beszéde hozzánk, — Isten választ is vár üzenetére. S ennek a válasznak teljesen őszintének és igazinak, azaz lélekből fakadónak kell lennie. Ez a válasz szóban és cselekedetben valamelyes elmélkedő készséget és gyakorlatot tételez fel. Elmélkedés, elmélyedés, önmagunkkal való őszinte szembenézés nélkül nem ismerjük fel az igazságban a nekünk magunknak szóló hasznos és értékes vonásokat, vagyis nem születik meg akarátvilágunkban a konkrét vágy és elhatározás a megismert igazság és érték megvalósítására. Úgy is mondhatjuk, hogy az objektív értéket, igazságot szubjektívizálnunk kell, össze kell kapcsolnunk való életünkkel, személyes problémáinkkal, körülményeinkkel és lehetőségeinkkel. Így válik igazán hasznunkra a Szentírás olvasása. De éppen ennek a gyakorlatára vonatkozóan van-e valami praktikus módszer? Hogyan tehetjük személyes üggyé az

írásban szereplő személyek, korok és körülmények problémáit?

Albert Höfer, grazi egyetemi docens gondolatait szeretném felhasználni, amikor gyakorlati módszert ajánlok a fenti kérdés megválaszolásában. Értékes tanácsait átfordítva az olvasás problematikájára, a következőkben lehet összefoglalni:

1. Első dolgunk az olvasott szöveg *helyes megértése*. Pontosan igyekezzünk meg tudni, ott és akkor, ahol és amikor megtörtént, elhangzott vagy íródott a szentírási részlet, mit jelentett az a történet, kifejezés, stb., amit olvasunk. Kik a szereplői, mi a vallási, emberi, társadalmi helyzetük? Ezeknek a dolgoknak a megértéséhez legtöbbször *magyarázatra* van szükségünk. A legfontosabb magyarázatokat azonban megtalálhatjuk a katolikus szentírási-kiadásokban. A szentírásmagyarázatoknak éppen ez a feladata, hogy a helyes megértést segítsék. Nem baj, ha periferikus kérdések homályban maradnak előttünk, ezeket később szakértők megkérdésével tisztázhatjuk, s nem szabad elfelednünk, hogy mindig és mindig előbbre kell jutnunk a teljes megértés felé.

2. Második lépés: meg kell fontolnunk, hogy a Szentírás adott történelmi, személyi, konkrét szituációban hogyan nyilatkozik meg az isteni szó? Hogyan irányítja és igazítja az eseményeket és a szereplőket a leírt helyzetekben az isteni örök igazság? Ha evangéliumot olvasunk: hogyan ítéli meg Jézus az eseményeket? Vagy: a leírásokról az ókeresztény közösség (annak a vezetője, például Szent Pál a leveleiben) hogyan ítéli meg az isteni tanítás szerint a különböző problémákat? És így tovább. Röviden összefoglalva: meg kell vizsgálnunk, mi a *teológiai tanítása* az olvasott részletnek.

3. Harmadik lépés: saját életünkben, egyéni problémáink közül megkeressük azokat az *olvasottakhoz hasonló* helyzeteket, hangulatokat, eseményeket és problémákat, amelyekre hasonlóképpen *alkalmazhatjuk* az isteni igazítást, az örök üdvösséges tanítást, a krisztusi szempontokat.

Rövid példával világíthatom meg a fentieket. Szándékosan olyan szentírási verseket veszek, amelyek látszólag egy kétezer évvel ezelőtti, meghatározott közösségnek szólnak; abban is egy meghatározott társadalmi réteg-

nek. Szent Péter első levelének két versét idézem (2, 18—19): „Szolgák! Teljes tisztelettel engedelmeskedjétek gazdátoknak, nemcsak a jónak és engedékenynek, hanem a szigorúnak is. Értékes ugyanis, ha valaki Istenhez tartozása tudatában elviseli a bántalmat, bár igazságtalanul szenved.”

Világos, hogy Szent Péter ezeket a sorokat (és még néhány következőt) azoknak a keresztényeknek írta, akik a legalsóbb társadalmi osztályban éltek, rabszolgasorban sínylődtek. Ezeknek a lelkeben súlyos problémák halmozódtak fel: keresztények voltak, Krisztus előtt egyenlők, a keresztény közösségben megbecsült testvérek, ott-hon pedig uruknál szenvedő rabszolgák. Életük egyik legsúlyosabb problémája volt ez a kettősség. Reális megoldást kellett kapniok, hogy benső konfliktusok nélkül tudjanak élni.

Szent Péter nem egyéni, emberi megoldást ad számukra, hanem az adott helyzetben érvényesíti a kegyelmi szempontokat: hogyan kell élni, viselkedni ilyen szomorú sorsban, hogy életünk érdemszerű, kegyelmileg hatékony élet legyen. Szent Péter tehát nem politikai állásfoglalást közöl, nem helyesli a rabszolgaságot (erre utal az „igazságtalanul” szó) és az elnyomást, hanem az adott helyzetet szemléli, amelyen reális számítás szerint hamarosan változtatni nem tud sem ő, sem a szenvedők. Meg kell tehát keresni az értékes, üdvösséges élet lehetőségeit. Még teljesen földi szempontból is ez az okos gondolkodás követelménye.

A rabszolgaság igen távol van a mai embertől, különösen ott, ahol az irány az osztály nélküli társadalom kialakítása. A hasonlóságot, az alkalmazást ebben a szentírási részben tehát nem a társadalmi analógiákban kell keresni, hanem általánosabb sorsproblémákban. Vannak a mi életünkben is általunk, legalább is pillanatnyilag javíthatatlan sors-adottságok: betegségek, testi és lelki szépséghibák, fogyatékoságok, stb., amelyeken előre láthatólag sem mi, sem más emberek hamarosan változtatni nem tudnak. Az egzisztencialista filozófia szavaival: bizonyos kényszerű sorshelyzetek ezek. A hívő embernek ezekben is, ezeken keresztül is üdvösséget kell munkálnia. Minden körülmény között meg kell találnunk a krisztusi élet lehetőségeit, üdvösségünket. **Csanád Béla**